

Робінзон Крузо (переказ з цитатами)

Данієль Дефо

Переказ:

Корабель, на якому Робінзон Крузо вирушив у подорож, під час шторму потрапив у аварію: сів на мілину. Вся команда загинула, крім одного моряка. Це і був Робінзон Крузо, якого хвилею викинуло на безлюдний острів.

Від імені головного героя ведеться оповідь подій у романі. Розповідається, як Робінзон Крузо зміг врятувати з корабля потрібні йому речі, як він був вражений думкою: якби команда не злякалася шторму і не покинула корабель, всі залишилися б живими.

Цитата:

Насамперед я поклав на пліт усі дошки, які знайшов на кораблі, а на них поставив три матроські скриньки, зламавши в них перед цим замки та спорожнивши їх. Добре зваживши, які з речей найпотрібніші, я відібрав їх і наповнив ними усі три скриньки. В одну з них я склав харчові припаси: рис, сухарі, три головки голландського сиру, п'ять великих шматків в'яленої козлятини, що була на кораблі основною їжею, і рештки зерна для курей, яких ми взяли з собою і давно вже з'їли. То був ячмінь упереміж із пшеницею; на превеликий мій жаль, згодом виявилось, що його попсували пацюки...

Після довгих розшуків я знайшов скриньку нашого теслі, і це була справді дорогоцінна знахідка, якої я не віддавав би в той час за цілий корабель золота. Я поставив на пліт цю скриньку, навіть не зазирнувши в неї, бо приблизно знав, які в ній інструменти.

Тепер мені лишалося заpastися зброєю та набоями. В кают-компанії я знайшов дві чудові мисливські рушниці і два пістолі, які й переправив на пліт разом з кількома порохівницями, невеликою торбою з дробом та двома старими іржавими шпагами. Я знав, що на кораблі було три бочки пороху, тільки не знав, де їх зберігав наш канонір¹. Але, пошукавши добре, я знайшов усі три: одна підмокла, а дві були зовсім сухі, і я перетяг їх на пліт разом із зброєю...

Тепер мені треба було оглянути околиці й вибрати собі зручне місце для житла, де я міг би скласти своє майно, не боячись, що воно пропаде. Я досі не знав, куди потрапив: на континент чи на острів, у заселену чи незаселену країну; не знав, чи загрожують мені хижі звірі, чи ні...

Я зробив ще одне відкриття: ніде не було видно ні клептика обробленої землі — острів, за всіма ознаками, був незаселений; може, тут жили хижаки, однак поки що я жодного не бачив; зате птахів була сила-силенна, щоправда, зовсім мені невідомих...

Тепер мене найбільше непокоїло, як захистити себе від дикунів, якщо такі з'являться, та від хижаків, якщо вони водяться на острові...

Разом з тим я хотів додержати кількох умов, конче для мене потрібних: по-перше — здорова місцевість і прісна вода, про що я вже згадував; по-друге — захисток від спеки,

по-третє — безпека від хижаків, як двоногих, так і чотириногих, і, нарешті, по-четверте, з моєї оселі має бути видно море, щоб не втратити нагоди визволитись, коли б Бог послав який корабель, бо мені не хотілось зрікатися надії на порятунок...

Перш ніж поставити намет, я обвів перед заглибиною півколо, ярдів з десяти радіусом і, отже, з двадцять — діаметром.

У це півколо я понабивав у два ряди міцних кілків, загнавши їх так глибоко, що вони стояли твердо, як палі. Верхні кінці кілків я загострив...

Дверей у загорожі я не пробив, а перелізав через частокіл за допомогою короткої драбини. Увійшовши до себе, я забирав драбину і, почувавши себе надійно відгородженим від усього світу, міг спокійно спати вночі, що за інших умов, як мені здавалось, було б неможливо. А проте, як виявилось пізніше, всі ці запобіжні заходи проти уявних ворогів були непотрібні...

Моє становище видавалось мені дуже сумним. Мене закинуло жакливим штормом на острів, що лежав далеко від місця призначення нашого корабля і за кількесот миль від торгових шляхів, і я мав усі підстави гадати, що так судило небо і що тут, у цьому відлюдді й самотині, мені доведеться скінчити свої дні. Рясні сльози текли по моєму обличчю, коли я думав про це...

Минуло днів десять або дванадцять, і мені спало на думку, що я, через брак книжок, пера та чорнила, загублю рахунок дням і нарешті перестану відрізняти будні від свят. Щоб запобігти цьому, я поставив чималий стовп на тому місці берега, куди мене закинуло море, і, вирізьбивши на широкій дерев'яній дошці літерами напис: "Тут я ступив на берег 30 вересня 1659 року", прибив її навхрест до стовпа.

На цьому чотирикутному стовпі я щодня робив ножом зарубку; кожний сьомий день, робив удвоє довшу — це означало неділю; перше число кожного місяця я позначав ще довшою зарубиною. Отак я вів свій календар, відзначаючи дні, тижні, місяці та роки...

Мушу згадати також, що у нас на кораблі були дві кішки й собака — я розповім свого часу цікаву історію життя цих тварин на острові. Обоє кішок я перевіз на берег з собою; що ж до собаки, то він сплигнув з корабля сам і приплив до мене на другий день після того, як я перевіз мій перший вантаж. Він був мені відданим слугою багато років...

Як уже сказано, я взяв з корабля пера, чорнило та папір. Я заощаджував їх як тільки міг і, поки в мене було чорнило, дбайливо записував усе, що траплялось; коли ж його не стало, довелося кинути записи, бо я не вмів зробити собі чорнила і не міг вигадати, чим його замінити...

Настав час, коли я почав серйозно міркувати над своїм становищем та обставинами, у які я потрапив, і взявся записувати свої думки — не для того, щоб залишити їх людям, яким доведеться зазнати те саме, що й мені (бо навряд чи знайдеться багато таких людей), а щоб висловити все, що мене мучило й гризло, і цим хоч трохи полегшити свою душу. І хоч як мені було тяжко, розум мій поволі переборював розпач. Я в міру сил намагався втішити себе думкою, що могло б статися

ще гірше, і протиставляв злу добро. Цілком безсторонньо, ніби прибутки й витрати, записував я всі лиха, які довелося мені зазнати, а поруч — усі радощі, що випали на мою долю.

Зло

Мене закинуло на жахливий, безлюдний острів і я не маю ніякої надії на порятунок.

Я немовби виділений і відокремлений від усього світу і приречений на горе.

Я осторонь від усього людства; я самотник, вигнанець із людського суспільства.

У мене мало одягу, і скоро мені не буде чим прикрити своє тіло.

Я беззахисний проти нападу людей і звірів.

Мені немає з ким поговорити й розрадити себе.

Добро

Але я живий, я не потонув, як усі мої товариші.

Зате я відзначений з усього нашого екіпажу тим, що смерть помилувала лише мене, і той, хто так дивно врятував мене від смерті, визволить мене з цього безрадісного становища.

Але я не вмер з голоду й не загинув у цьому пустельному місці, де людині немає з чого жити.

Але я живу в жаркому кліматі, де я навряд чи носив би одяг, коли б і мав його.

Але я потрапив на острів, де не видно таких хижих звірів, як на берегах Африки. Що було б зі мною, якби мене викинуло туди?

Але Бог сотворив чудо, пригнавши наш корабель так близько до берега, що я не тільки встиг запастись усім необхідним для задоволення моїх повсякденних потреб, а й маю змогу забезпечити собі прожиток до кінця моїх днів.

Усе це незаперечно свідчить, що навряд чи на світі було коли-небудь таке лихе становище, де поруч поганого не знайшлося б чогось гарного, за що треба було б дякувати: гіркий досвід людини, котра зазнала найбільшого нещастя на землі, показує, що у нас завжди знайдеться утіха, яку в рахунку добра та зла треба записати на прибуток..."

Переказ:

Увагу Робінзона Крузо зацікавили дикуни-канібали, котрі привозили на Робінзонів острів полонених для жертвовного обряду. Робінзон вирішив врятувати одного з нещасних, щоб ця людина стала розрадою в його самотньому житті, а також, можливо, і провідником для переправи на материк.

Одного разу щастя посміхнулося Робінзону: один із полонених дикунів-канібалів утік від своїх катів, котрі переслідували полоненого.

Цитата:

Я пересвідчився, що відстань між ними дедалі збільшується і що, коли йому пощастить пробігти так іще з півгодини, вони його не піймають.

Від мого замку їх відокремлювала бухточка, вже не раз згадувана мною на початку оповідання: та сама, куди я причалював зі своїми плотами, коли перевозив Майно з

нашого корабля. Я ясно бачив, що втікач муситиме перепливати її, інакше його зловлять. Справді, він, не задумуючись, кинувся у воду, хоч був саме приплив, за яких-небудь тридцять помахів переплив бухточку, виліз на протилежний берег і, не сповільнюючи темпу, помчав далі. З трьох його переслідувачів тільки двоє кинулись у воду, а третій не наважився, бо, певне, не вмів плавати. Він нерішуче постояв на березі, подивився вслід двом іншим, а потім повільно пішов назад.

Переказ:

Так у Робінзона з'явився друг, якого він назвав П'ятниця на честь дня тижня, коли сталася подія визволення полоненого.

Цитата:

Це був гарний хлопець, високий на зріст, бездоганно збудований, з рівними, міцними руками й ногами і добре розвиненим тілом. На вигляд йому було років двадцять шість. В його обличчі не було нічого дикого або жорстокого. Це було мужнє обличчя з м'яким і ніжним виразом європейця, особливо коли він посміхався. Волосся в нього було довге й чорне, але не кучеряве, як овеча вовна; лоб високий і широкий; очі жваві й блискучі; колір шкіри не чорний, а смуглий, проте не того жовто-рудого гидкого відтінку, як у бразильських, або Віргінських індіанців, а скоріше оливковий, дуже приємний для очей, хоч його й важко описати. Обличчя в нього було кругле й повне, ніс — невеликий, але зовсім не приплющений, як у негрів. До того ж у нього був гарно окреслений рот з тонкими губами і правильної форми, білі, немов слонова кістка, чудові зуби.

Ніхто ще, мабуть, не мав такого ласкавого, такого вірного й відданого слуги, як мій П'ятниця: ні гнівливості, ні впертості, ні свавілля; завжди добрий і послужливий, він прихилився до мене, як до рідного батька. Я певен, що, коли б треба було, він віддав би за мене життя. Свої вірність він довів не раз, отож: незабаром у мене зникли найменші сумніви, і я переконався, що зовсім не потребую перестороги".

Переказ:

Однаке Робінзон Крузо був обережною людиною: він не одразу кинувся до човна, що причалив від корабля до берега.

Серед 11-ти людей троє були полоненими, яких і вирішили висадити на цей острів. Робінзон від полонених дізнався, що це — капітан, його помічник та один пасажир; корабель захоплено бунтівниками, і капітан доручає Робінзону роль ватажка у боротьбі з бунтівниками. Тим часом на берег висаджується ще одна шлюпка — з піратами. Під час сутички гине частина бунтівників, а інші — здаються команді Робінзона.

Так для Робінзона відкрилася можливість повернутися додому.

Цитата:

П'ятьох заложників, що сиділи в печері, я вирішив нікуди не пускати. Двічі на день П'ятниця давав їм їжу й питво; двоє інших полонених приносили харчі на певне місце, і звідти П'ятниця брав їх. Тим двом заложникам я показався в супроводі капітана. Він їм сказав, що я — довірена особа губернатора, мені доручено наглядати за полоненими,

без мого дозволу вони не мають права нікуди відлучатись, і при першому ж непослуху їх закують у кайдани й посадять у замок...

Тепер капітан міг безперешкодно спорядити два човни, полагодити пробоїну в одному з них та підібрати для них команду. Він призначив командиром однієї шлюпки свого пасажира і дав йому чотирьох чоловік; а сам зі своїм помічником і з п'ятьма матросами сів у другу шлюпку. Вони розрахували час так точно, що підійшли до корабля опівночі. Коли з корабля вже можна було їх почути, капітан наказав Робінзонові гукнути до екіпажу й сказати, що вони привезли людей та шлюпку і що їм довелось довго шукати їх; і ще розповісти їм що-небудь, аби тільки відвернути їхню увагу балачками, а тим часом пристати до борту. Капітан з помічником перші збігли на палубу і прикладами рушниць збили з ніг другого помічника капітана та корабельного тесляра. При підтримці своїх матросів вони захопили в полон усіх, хто був на палубі та на шканцях, а потім почали замикати люки, щоб затримати решту внизу...

Помічник капітана покликав на допомогу і, незважаючи на свою рану, вдерся до каюти і прострелив новому капітанові голову; куля влучила в рот і вийшла вухом, убивши бунтівника наповал. Тоді весь екіпаж здався, і більше не було пролито жодної краплі крові. Коли вже було по всьому, капітан наказав зробити сім гарматних пострілів, як ми умовились заздалегідь, щоб сповістити мене про успішне закінчення справи. Чекаючи цього сигналу, я провартував на березі до другої години ночі. Можете собі уявити, як я зрадів, почувши його.

Виразно почувши всі сім пострілів, я ліг і, дуже стомлений тривогами цього дня, міцно заснув. Мене збудив грім нового пострілу. Я миттю схопився й почув, що хтось кличе мене: "Губернаторе, губернаторе!" Я відразу ж упізнав голос капітана. Він стояв над моєю фортецею, на пагорбі. Я швидко піднявся до нього, він стиснув мене в обіймах і, показуючи на корабель, проморив:

— Мій дорогий друже й рятівнику, ось ваш корабель! Він ваш з усім, що є на ньому, і з усіма нами...

Так покинув я острів 19 грудня 1686 року, згідно з корабельними записами, пробувши на ньому двадцять вісім років, два місяці й дев'ятнадцять днів. Із цього другого полону мене визволили того самого числа, якого я колись утік на баркасі від салеських маврів.

Після довгої морської подорожі я прибув до Англії 11 червня 1687 року, пробувши відсутнім тридцять п'ять років.

[1] Канонір — людина, яка обслуговує гармати.

Переклад Є. Крижевича

Коментар

В основу сюжету книги Д. Дефо покладено історію шотландського матроса Олександра Селькірха, який прожив на безлюдному острові Мас-а-Тьерра у повній самотності 4 роки і 4 місяці.

О. Селькірх — прототип Р. Крузо. Прототип — це реально існуюча особа, яка стала прообразом для створення літературного персонажа.

Роман Д. Дефо "Робінзон Крузо" насичений незвичайними подіями і несподіваними пригодами, його сюжет розгортається у зв'язку з долею головного героя, тому й називається пригодницьким, або авантюрним (з пригодницькою повістю ви вже зустрічалися у 5 класі — це "Пригоди Тома Сойера", Марка Твена).

Заслуга та новаторство Д. Дефо полягають у тому, що він оспівує важку буденну працю людини, її розум, силу духу, здатність виживати в найтяжчих умовах. Д. Дефо, таким чином, започаткував величезну кількість "робінзонад" — творів, у яких зображується боротьба людей за виживання.